

vezkedése elég erős-e és eléggé előrehaladott-e ahhoz, hogy szembezárljon az újabb fasizmussal és érvényesítse a tömegek jogait. Erre a kérdésre még nem lehet válaszolni. Bizonyos azonban, hogy a dolgozó tömegek ma már sokkal viágosabban látják a tényleges helyzetet és ha az idegen fegyveres erő elvonul és nem támogatja többé az imperializmust, a dolgozó tömegek szembe szállhatnak az urakodó osztállyal. Az olasz demokráciára még súlyos megpróbáltatások és nehéz harcok várnak.

Mr. BEVIN ÉS A NYUGATI DEMOKRÁCIA

Irta: Szántó Árpád

A multkor valaki így jellemezte Bevin: »Bevin úgy viselkedik a külpolitikában, mint az elefánt a porcellánboltban...« a jellemzés nem túlzott. Bevinnek sikerült összekúszálnia mindazt, amit a Foreign Office a háború folyamán lefejtetett. Ami végeredményben nem lett volna öreg hiba, ha a külügyminisztérium toryvonalát haladó irányba terelte volna. Mr. Bevin azonban pontosan ennek ellenkezőjét tette. Eden külpolitikájának folytatását igérte be első alsóházi beszédében — a »külpolitika folytonossága« — de ez a folytonosság az edeni vonalon tulmenően Churchill és a »Cleveden Set« hitlerbarát irányának folytatásává vált. Bevin ma körülbelül ott mozog, ahol Lady Astor, Lord Beaverbrook, Marquess of Londonderry és a többi hitlerbarát chamberlanisták azt elképzelték. Ez a társaság, amely Lady Astor gyönyörű birtokán, a Cleveden Seten gyül egybe, tervelte ki annak idején a négyhatalmi egyezményt, küldte ki Lord Runciman Prágába, vezette be Henleint és Ribbentropot a londoni politikai körökbe. A háború alatt fogcsikorgatva túrték, hogy Nagybritánia és a Szovjetunió együtt haladjanak a Nácínémetország elleni háborúban. A háború utolsó heteiben újra feléledtek és mozogni kezdtek. Ez akkor volt, midőn Viscount Alexander of Alamein erőszakos közbelépésével elütötte Jugoszláviát a bőségesen megérdemelt trieszti győzelemtől. A választások alatt innen indultak ki Churchill vörösfaló megnyilvánulásai. A választások után remegve bújtak meg, míg az első kormánylista nyilvánosságra került. A fellélegzés általános volt a toryk jobbszárnyán, mert az új kormány még az első Macdonald kormánynál is reakciósabb. Ami pedig a legfontosabb, a külügyi tárcát nem a szovjetbarátnak ismert Hugh Daltonnal, vagy a »vörös« Stafford Crippsszel töltötték be. A Foreign Office új ura a megbízható, szovjetellenes Ernest Bevin lett.

I.

Ernest Bevin teljes mértékben beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Már azokat a reményeket, amelyeket a City és a tory reakció hozzá fűzött. A munkáspárt uralomrakerülése idején a brit munkástömegek komolyan hitték a munkáspárt szándékában, hogy az égetően sürgős reformokat keresztülviszik és a külpolitikában továbbfejlesztik a háború folyamán barátságossá vált szovjet-an-

gol szövetségi viszonyt. Azzal mindenki tisztában volt, hogy ez a szövetség nem szerelmi házasság, hanem érdeklázasság, amely azonban mindkét fél érdekeinek teljes mértékben megfelel. Az angol-szovjet szövetség a jövő béke alapja és a fasizmus felszámolásának biztosítéka. A munkáskormány, amely a XX század brit politikájának történetében páratlanul álló választási győzelem eredményeként vette át a hatalom gyakorlását, meglehetősen kedvező helyzetben volt. A tömegek akarata lehengerelte a torykat. A munkáspárt új képviselőinek jórésze egyenesen a lővészárkokból és a hadiüzemekből került az alsóház padjaiba. A választások során kerületek, amelyek évszázadokon keresztül torykat küldtek az alsóházba, lendültek át a munkáspárthoz. A hadsereg, amely a győzelmet kivívta, a munkásosztály, amely a hadsereg fegyvereit kovácsolta, a hátország mindkét nembeli dolgozói győzelemre viték a munkáspártot. A munkáspárt kormányprogramjának legsürgősebb részét három pont képezte: a katonák leszerelése, a bányák és az ipar egyrészének államosítása és a lakóházak újjáépítése.

Ebből a három pontból máig, tehát az elmúlt kilenc hónap alatt, a kormány egyetlen egyet sem valósított meg. A hadsereg még mindig 3 és félmilliót tesz ki és az anyaország szűkös élelmét fogyasztja, vagy a satnya devizafedezet róvására az Egyesült Államokból vásárolt javakat éli fel, tétlenül henyél, vagy gyarmati népek jogos szabadságmozgalmait tiporja el, míg odahaza az ipar, munkaerőhiány miatt képtelen a kivitel számára termelni. A bányák államosítása, amely előfeltétele a brit ipar felledítésének még mindig gyermekcipőkben mozog. A bányatulajdonosok a nekik felkinált aránytalanul magas jóvátételi összegeket sikerrel csavargatják még magasabbra. A kormány bizottságot nevezett ki, a kisajátított szénbányák vezetésére. A bizottságban Sir Walter Citrinen kívül a munkásságnak egyetlen képviselője sem ül. A széntermelést amely Nagybritániában a lét vagy nemlét kérdése, a párt »fenyegerekére« Emanuel Shinwellre bízták — hadd járja le magát, elve alapján — aki viszont a kommunista Hornert nevezte ki teljes hatalmu kormánybiztossá. Horner, aki Walesben rendkívül népszerű, képtelen akármire is hozzáfogni, mivel a gyakorlott szénbányászok java még mindig katona és a jelenlegi leszerelési rendszer mellett még hónapokig tart, míg visszatérhetnek a termelésbe. A bevin külpolitika a hadsereget hatalmi eszközként kezeli. Ezért állítottak le nyolc leszerelési központot, ezért várható, hogy szeptemberig mindössze a 32-től 40-ig terjedő leszerelési csoportokat bocsájtják el, míg január óta összesen 2 leszerelési csoport hagyta el a hadsereget. Az iparban másfél millió ember még mindig a hadsereg szükségletei számára termel. Az ipar államosításáról soha nem beszélnek, de a kormány még úgyszólván semmit sem tett. A lakóházak újjáépítése, amely égetően sürgős kérdés, hiszen a 8 milliós London házainak 60 százaléka bombakárosult, vagy rom, még mindig ott tart, ahol Churchill vejének, a torykormány közutálatnak örvendő újjáépítési miniszterének, Duncan Sandysnak napjaiban.

Az egyetlen kérdés, amelyben a munkáspárti kormány valóban »kimutatta a foga fehérjét« az a külpolitika volt.

II.

Hogy szociáldemokraták kormánya nem szocialista kormány azt már eddig is tudta a világ. De ilyen élesen még sohasem bizonyosodott be, mint most, a harmadik munkáspárti kormány idején.

Ernest Bevinről mindenki tudta, hogy a munkáspárt legreakciósabb szárnyához tartozik. 1936-ban, midőn az angol munkásszervezetek a Transport Houseban megbeszélést tartottak a spanyol népköztársaság megsegítésére indítandó akció érdekében, Bevin volt az, aki ezt elgáncsolta. A finn háború idején Bevin egységfrontot formált Chamberlain és Halifax tory kormányával, s a szovjetellenes beavatkozást sürgetők sorában előkelő helyet foglalt el. Bevin sohasem titkolta szovjetellenes érzelmeit. Ezért sóhajtottak fel a toryk, oly megkönnyebbülten, midőn Attlee őt nevezte ki külügyminiszterévé.

A munkáspárti kormány hatalomra kerülése idején a munkáspártok Európaszerte akcióegységben voltak. Több országban, így Norvégiában, Belgiumban, Olaszországban, Franciaországban, Romániában a kétpárt kongresszusokat készítette elő, amelyek napirendjén szerepelt a Szocialista és a Kommunista Pártok egyesítése. Még augusztus hó folyamán a Munkáspárt elnöke prof. Harold Laski európai körutra indult. Végiglátogatta azon országok legfőbbjét, ahol a munkásság egysége kiforróban volt. Laski látogatásai nyomán felbomlottak az egységarcvonalak lefagytak az egységítőreklémek csirái. Laski új jelszót vetett az európai politikába: a »nyugati demokrácia« jelszavát. Szerinte Európában tulajdonképpen kétféle ideológia uralkodik. Az egyik a nyugati demokratikus ideológia, amelynek szülőanyja a »British way of life« azaz a brit parlamentáris demokrácia. A másik ideológia a keleti erőszakuralom, amely a Szovjetunióban és azokban az államokban észlelhető, amelyek fegyverrel kezükben harcolták ki felszabadulásukat és most népidemokratikus kormányzati rendszereket alkottak. Laski, aki lengyelországi bevándorló szülők gyermeke, azt óhatjáná, hogy a nyugati, fejlett és civilizált demokrácia egy tömbbé tömörülve védekezzék a keleti barbárok ellen, egyben mintegy »egészségügyi övezetet« alkotva a »keleti elvek« fertőző behatása ellen. A nyugati demokrácia hordozói a szocialista pártok lennének, illetve pontosabban azok »szobatiszta« szárnya, mint például Leon Blum és Mayer Dániel hívei Franciaországban, Saragat és Ignacio Silone Olaszországban, Adolf Schaerf és Oscar Pollák Ausztriában, Payer Károly Magyarországon, Constantin Titel-Petrescu Romániában, Papandreu Görögországban, stb. Mint a fenti példa mutatja, a »nyugati demokrácia« a tervezett tömbön túl, nem tisztára földrajzi fogalom, azaz nincsen Nyugateurópához kötve, hanem Keleteurópában is megteremthető, ahol tömegek hiányában részben britt és amerikai szuronyokra, részben helyi levitézlett kolaborációnistákra és quislingekre támaszkodhatik.

Igy készítette elő Harold Laski elméletileg Mr. Bevin tevékenységét. A nyugati demokrácia hátvédjének Nagybritanniát jelölte meg. Elméletük biztosításaként pedig a Görögországot, Egyiptomot, Indiát, Indonéziát sikerrel »megbékélő« brit fegyveres erőt.

Mr. Bevin átvette elődje diplomáciai vezérkarát, a külügyi hatalmat teljes személyzetét és szervezetét. Ugyanazok az emberek,

akik Halifax alatt Kelet- és Középeurópában Hitlerék keleti terjeszkedését előkészítették, átlendültek a »munkásminiszter« vezetése alatt álló adminisztrációba. Véreskezű fasisztabarátok ezek, mint Sir Reginald Lepper, a görögországi polgárháború hőhérja aki egészen a közelmúltig athéni követként tevékenykedett és Bevin görög politikája az ő jelentéseim épült fel. A kelet- és középeurópai brit diplomaták tevékenységét kiméretlenül leplezte Zilliacus munkáspárti képviselő a New Statesman and Nation című baloldali hetilap hasábjain, ahol ezeket az uszítókat minden baj kútforrásának mondja. Ezek teljes erővel gátolják a népi kormányok munkáját és felelőtlen ígéreteikkel mozgósítják a fasisztabarát ellenzéket, s nagy szerepük van a nyugtalanságok fellángolásában.

Ilyen diplomatákra építi külpolitikáját Bevin, aki »őszintén beszél« és a kisemberek számára »biztonságos, demokratikus életformákat« akar biztosítani. Hogy mennyire őszinte Bevin, azt mindenekelőtt Görögországban bizonyította be, ahol politikájának hála, a fasiszta és monarchista elemek választási győzelme új polgárháború lehetőségét nyitotta meg.

III.

Vajon mit szólnak mindehhez a brit tömegek és mit szól mindehhez a brit munkáspárt parlamenti csoportja?

A brit tömegek általában politikailag eléggé éretlenek és nagyjában érdektelenek. Érdeklődésük nem terjed ki az anyaország határain túl. Még a munkásság döntő zöme is természetesnek tartja a Birodalom összetételét és fenntartását. A brit munkásság élet-színvonala magasabb az átlageurópai dolgozóénál. Ezt a gyarmati értéktöbbletnek köszönheti, azaz annak a ténynek, hogy minden egyes, az anyaországban született brit állampolgár a gyakorlatban közel 12 birodalmi alattvaló munkájának gyümölcseit élvezte. Ez az állítás a múltban tény volt. A háború és a belsőimperialista verseny, valamint a nemzeti felszabadító mozgalmak világszerte megrendítették a Birodalom szilárdságát. Az átlagangol ebből még keveset vett észre. Nem nagyon érdeklik a gyarmatokon lefolyó események, hiszen az oly messze van, a lóverseny, meg a »pub«, a sarki sörház közel. A háború folyamán az angol katonák megismertek távoli országokat és népeket, de azok gondolkozásmódja idegen maradt számukra. A brit expedíciós hadseregek katonái közül kevés tanult meg annyira idegen nyelveket, hogy a megszállott, vagy szövetséges országok sajtóját elolvassa, vagy hogy haladószellemű körökkel érintkezve, az illető országok kérdéseibe belemerüljön. Az angol nemzedékek óta ugyanazt az újságot olvassa és az újság hatalma óriási. A lapok a háború alatt a Szovjetunió győzelmeit hozták. A hadijelentések az angol katonát akkor fellelkesítették. A hazai front élelmezési nehézségei a német légitámadások credményeként előállott lakásliány, a nők és ifjak tömeges felhasználása a hadiiparban, a szakszervezetek megtagadása, a naciellenes háborúval kapcsolatos politikai vonal a munkáspártot győzelemhez segítették. Hogy a győzelem tulajdonképpen mire is kötelez az általában nem látták át a munkáspárt szavazói. A munkáspárt programja haladó volt és hittek abban, hogy Attlee és emberei visszahozzák a »good old Englandot«.

Az új emberek, akik a választások során a parlamentbe kerültek, eddig nagyrészt a politikán kívül álltak, s most zavartan to-

pognak az angol politikai élet bonyodalmas, ósdi útvesztőjében. Ők a »rank and file«, a népség-katonaság, amely a kormánypárt pad-soraiban hátul foglal helyet és eddig még nem jutott szóhoz. A politikai élet első vonalában azok ülnek, akik még Ramsay MacDonald idején tündököltek, akik rutinjukat, az alsóházban, mint Őfei-sége ellenzékének tiszteletreméltó tagjai szerezték. Ezek a megbízható uriemberek közelébb állanak a torykhoz, mint saját választóikhoz, vagy akár ifjú kartársukhoz, akik elől a toryknál keresnek védelmet. Nem csoda, hogy egyre gyakrabban beszélnek az alsóház folycsóin a »nemzeti összefogás« lehetőségéről, azaz egy torymunkáspárti kormányról, amely a nehézségek megoldásának egyetlen és csalhatatlan orvosszere. Ezért tapsolnak a toryk oly hevesen Bevin külpolitikájának: hidat jelent számukra a hatalom felé. A »rank and file« merog és alkalmilag megmutatja, hogy más véleménye van a dolgokról. Így 80 képviselő emlékiratot írt alá, amelyben tiltakoznak Bevin görög politikája ellen. Bevin erre lebolsevikizte ezeket a képviselőket szovjetbenceknek nevezte és megsuhogtatta felettük a pártfegyelem ostorát, (amelyet közben felfüggesztettek.) A parlamenti csoport külpolitikai osztálya előtt Bevin hosszú beszédben védte meg külpolitikáját. A »lázadók« — pár kivételével — behódoltak. A csoport legkiválóbbjai a New Statesman and Nation hetilap körül csoportosulnak. Élükön Zilliacus áll, aki egykor a Népszövetség állandó főtitkárságához tartozott — alárendelt állásban — Maurice Orbach, valamint Maurice Edelman, aki haditudósító volt a háború alatt, Leah Manning, aki Jugoszláviáról közölt igen komoly beszámolót és Randalp Churchillt dührohamokra ragadta, Jenny Lee, Aneurin Bevan felesége, és még mások. Valószínű, hogy a csoport még növekedni fog abban az arányban, amennyiben Bevin külpolitikai vonala esődöt mond, vagy a kormány gazdasági reformjait nem sikerül keresztülvinni.

A csoport tisztán látja, hogy a Brit Birodalom klasszikus formájában, elveszett a háború folyamán. Bevin fegyveres beavatkozásai a gyarmatokon — és mások gyarmatain — csak megke-ményítik a szakadságukért küzdő gyarmati népek britellenes harci akaratát. A Nagy Három ma-brit politikai tréfák így mondják — már csak Nagy Két és Fél, amely esetben a »fél« az Nagybritánia. Az amerikai kölcsön feltételei rendkívül súlyosak, de erről maga Hugh Dalton mondta »a kéregető nem válogathat«. A kölcsön feltételei megnyitják a kivetelből élő Anglia brit birodalmi piacait az Egyesült Államok lehengerlően teljesítőképes ipara előtt. Mindezt a tömegek ma még nem látják tisztán, de a »rank and file« úgy-látszik, legalábbis megnyilvánulásaiból következtetve, látja. Ezért követeli Bevin külpolitikájának teljes megváltoztatását és a brit küpolitikának az angol-szovjet szerződésre történő átállítását.

A brit tömegek ma még kábultak a háború következtében. 3 és fél millió fiatal férfi és nő még nem szerelt le. A tömegek politikai érdektelensége azonban ma már nem olyan merev, mint a háború előtt volt. A sajtó csekély példányszámban megjelenő kommunista napilapot és pár radikális hetilapot kivéve — támogatja a kormány külpolitikáját, bár belpolitikailag a torylapok hevesen ellenzik a tervezett államosításokat és így az olvasók elkődösí-tése folyik. A várható nehézségek behatolnak az átlagos brit há-

zába, megzavarják magánéletét és így előbb-utóbb kénytelen lesz észrevenni, hogy a dolgok országa határain belül és kívül számára kedvezőtlenül alakultak. Be fogja látni, hogy nem tett eleget követelésének egyedül azzal, ha szavazatát a munkáspárt jelöltjére adta: szerepe azzal még nem ért véget. A »brit' h way of life« 600 millió lélekre épült és arra, hogy az európai államok sakkfigurák a Foreign Office kezében, az európai egyensúlyerőviszonyok tábláján — és ez megszűnt. Európa népei nem hajlandók többé magukat feláldozni azért, hogy Essex dombjait weckkendező kispolgárok töltsék meg és hogy az angol ember asztalára minden reggel a zabkása mellé tojás, sonka, jam és tea kerüljön.

Mr. Bevin nyugati demokráciára épült imperialista politikája meg fog semmisülni az új életre ébredt kelet-európai államok tömegeinek ellenállási akaratán és a gyarmati népek harcán. Ez a politikai csőd, remélhetőleg, a jószándékú brit tömegek okulását szolgálja megtanítja őket arra, hogy »szabadságot még sehahem kaptak ajándékba, azért harcolni kell« — mint azt John Cornford, a spanyol szabadságharcban hősi halált halt angol kommunista költő írta.

VILÁGSZEMLE

Írta: Steinfeld Sándor

Az utolsó hat hét eseményei világos következetességgel mutatják, a szervezett világreakció közös fellépését ott, ahol önző imperialista érdekek megvédéséről van szó, ahol az elnyomott népek szabadságmozgalma még nem jutott teljes kifejezésre, ahol még harcolnak az emberi jogokért. Azokért a jogokért, amelyeket éppen a reakció főképviselője, az angol munkás párt kormánya képvisel, de Anglia határain kívül más számára elismerni nem akar. Anglia határain belül is csak annyiban, amennyiben az nem sérti közvetlenül, vagy közvetve az uralkodó osztályok gazdasági-politikai érdekeit. Másrészt az események megmutatták azt, hogy a reakció táborán belül sincs meg a tökéletes egység és az érdekellentéteken alapuló ellentmondások igen könnyen széthúzásokhoz vezetnek. Ennek az utóbbinak legélesebb példája a francia-angol ellentét. Egyrészt a szíriai, másrészt az olasz gyarmatok s végül a német ipar és bányavidék kérdéseiben.

A reakció politikai munkáját lényegében öt csoportra oszthatjuk:

Mindenek előtt az általános zavart-keltő és megfélemlítő mesterkedések. Ezek közül a legkiemelkedőbb az atom-politika. Jelen számunkban erről más helyütt bővebben írunk, itt csak annyit kell megemlítenünk, hogy úgy a nagy hírveréssel beharangozott csendes óceáni próba-bombázás, mint a kanadai »kémkedés« kimondott célja a megfélemlítés. Megfélemlíteni a demokratikus erőket és azokat visszavonulásra kényszeríteni. A kultúra nevében mindent elsöprő és megsemmisítő atombombákkal fenyegetik a demokráciáért küzdő, vagy jogaikat már kivívott népeket: »ne merjetelek egy lépést se tenni, fogadjátok a békés rabláncokat, különben...« Hogy ez a politika mennyiben egyeztethető össze a szabadságelvek hangoztatásával, a fasiszmus felszámolásával, a népek önrendelkezési jogával és egyéb jelszavakkal, amelyek védelmében milliók áldozták az életüket és amely jelszavakat az Atlanti Chartában